

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการพัฒนาศักยภาพการฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก โดยใช้การเรียนรู้แบบไฮ – สโคป ซึ่งสรุปผลการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาศักยภาพการฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก โดยใช้การเรียนรู้แบบไฮ – สโคป
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ที่ใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้การเรียนรู้แบบไฮ – สโคป ก่อนเรียนและหลังเรียน

สมมติฐานการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้การเรียนรู้แบบไฮ – สโคป มีความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนวัดสุนทรพิชิตาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก จำนวน 1 ห้องเรียน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 20 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
 - 2.1 ชุดกิจกรรมฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์
 - 2.2 แบบวัดความคิดสร้างสรรค์
3. การรวบรวมข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลองมีรูปแบบการทดลอง (Experimental Design) เป็นกลุ่มเดียว ทำการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ซึ่งผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมการฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย และแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ที่สร้างขึ้น ซึ่งได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

3.1 ดำเนินการติดต่อผู้บริหาร โรงเรียนวัดสุนทรพิชิตาราม อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก เพื่อขอความร่วมมือในการวิจัย

3.2 ดำเนินการทดลอง

3.2.1 ทดสอบก่อนเรียน เป็นการทดสอบด้วยแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.2.2 ผู้วิจัยอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับการเรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะ ความคิดสร้างสรรค์ให้กับนักเรียน

3.2.3 ดำเนินการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้การเรียนรู้แบบไฮ – สโคป เมื่อเรียนจบแต่ละชุดกิจกรรม ครูประเมินนักเรียนโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และตรวจผลงานนักเรียนตามเกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนดไว้ในแต่ละชุดกิจกรรม

3.2.4 เมื่อเรียนครบทุกชุดกิจกรรมแล้ว ให้นักเรียนทำแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ มีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์คุณภาพของชุดกิจกรรมฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก โดยใช้การเรียนรู้แบบไฮ – สโคป โดยใช้ค่าเฉลี่ย
2. วิเคราะห์คะแนนแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งมีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติ t – Test แบบ Dependent Samples

สรุปผลการวิจัย

1. ได้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก โดยใช้การเรียนรู้แบบไฮ – สโคป มีค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 6 ชุดกิจกรรมเท่ากับ 4.98 แสดงว่า มีคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด โดยจำแนกเป็นรายชุด ดังนี้

1.1 ชุดกิจกรรมที่ 1 การวาดภาพและระบายสี มีค่าเฉลี่ย 5.00 แสดงว่า ผลการประเมินชุดกิจกรรมมีคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

1.2 ชุดกิจกรรมที่ 2 การเล่นเกมกับสีน้ำ มีค่าเฉลี่ย 5.00 แสดงว่า ผลการประเมินชุดกิจกรรมมีคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

1.3 ชุดกิจกรรมที่ 3 การพิมพ์ภาพ มีค่าเฉลี่ย 4.99 แสดงว่า ผลการประเมินชุดกิจกรรมมีคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

1.4 ชุดกิจกรรมที่ 4 การปั้น มีค่าเฉลี่ย 4.98 แสดงว่า ผลการประเมินชุดกิจกรรมมีคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

1.5 ชุดกิจกรรมที่ 5 การพับ ฉีก ตัดปะกระดาษ มีค่าเฉลี่ย 4.98 แสดงว่า ผลการประเมินชุดกิจกรรมมีคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

1.6 ชุดกิจกรรมที่ 6 การประดิษฐ์ มีค่าเฉลี่ย 4.98 แสดงว่า ผลการประเมินชุดกิจกรรมมีคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

2. นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครนายก โดยใช้การเรียนรู้แบบไฮ – สโคป มีความคิดสร้างสรรค์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาค้นคว้าการใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครนายก โดยใช้การเรียนรู้แบบไฮ – สโคป พบว่า ได้ชุดกิจกรรมมีคุณภาพอยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด เป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครนายก โดยใช้การเรียนรู้แบบไฮ – สโคป ให้มีคุณภาพ เนื่องจาก

1.1 การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ดำเนินการสร้างอย่างเป็นระบบ ยึดทฤษฎี และหลักการสร้างชุดกิจกรรมที่ได้ศึกษาทุกขั้นตอน ศึกษาหลักสูตร เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดกิจกรรมอย่างละเอียด รวมทั้งศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาที่ครูประสบ เช่น ปัญหาเด็กขาดทักษะความคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากขาดการใช้สื่อที่เหมาะสม ขาดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม และการพัฒนาเด็กให้เป็นไปตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแล้วดำเนินการสร้างชุดกิจกรรม ผู้วิจัยได้นำชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นเสนอคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง แล้วเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อหาคุณภาพเบื้องต้นของชุดกิจกรรม โดยนำไปทดลองกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และหาคุณภาพโดยทดลองกับนักเรียน แบบเดี่ยว แบบกลุ่ม และโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ด้านการสอนระดับปฐมวัย จำนวน 5 ท่าน นำข้อบกพร่องที่พบมาปรับแก้จนได้ชุดกิจกรรมที่สมบูรณ์ จำนวน 6 ชุดกิจกรรม ประกอบด้วย คู่มือการใช้กิจกรรม แผนการจัดประสบการณ์ ที่เน้นการเรียนรู้แบบไฮ - สโคป และแบบประเมินทำชุดกิจกรรม แล้วนำไปทดลองขึ้นปฏิบัติจริงกับกลุ่มตัวอย่าง

จากการพัฒนาชุดกิจกรรมที่เป็นระบบ ผ่านการตรวจและปรับปรุงแก้ไข ทำให้ชุดกิจกรรมนั้นมีคุณภาพ ซึ่งเป็นไปตามขั้นตอนการผลิตชุดกิจกรรม ของชัยขงค์ พรหมวงศ์ (2537, หน้า 123) ซึ่งกล่าวไว้ว่า การผลิตชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีต้องวิเคราะห์เนื้อหาวางแผนการสอน โดยกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง จัดกิจกรรมสื่อการสอน และการวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ ตรวจสอบด้านภาษาให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และตรวจสอบคุณภาพ โดยการนำชุดกิจกรรมไปทดลองใช้ และปรับปรุงให้มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด สอดคล้องกับงานของศิรินทิพย์ คำพุทธ (2548, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพบว่าคุณภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์แบบ STAD เรื่อง แบบรูป และความสัมพันธ์มีคุณภาพอยู่ในระดับดีขึ้น

1.2 ชุดกิจกรรมฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก โดยใช้การเรียนรู้แบบไฮ - สโคป ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้วิจัยได้ออกแบบให้มีเนื้อเรื่อง และสื่อประสม เช่น รูปภาพ นิทาน เพลง เกม ฯลฯ เพื่อให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ และใช้จินตนาการ จึงทำให้นักเรียนเกิดความสนใจและกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ เช่น ชุดกิจกรรมที่ 1 การวาดภาพและระบายสี สื่อการสอนประกอบด้วย เพลง นิทาน การประกอบภาพ และแหล่งเรียนรู้ในห้องเรียน และในชุดกิจกรรมที่ 4 การปั้น สื่อการสอนประกอบด้วย เพลง คำคล้องจอง และวิธีชีวิตต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยขงค์ พรหมวงศ์ (2539 ก, หน้า 113 – 117) สรุปได้ว่าชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้น จะต้องคำนึงถึงหลักจิตวิทยาเกี่ยวกับทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดสื่อการเรียนการสอนในรูปของสื่อประสมนำทฤษฎีการเรียนรู้มาใช้ จึงจะได้ชุดกิจกรรมที่มีคุณภาพตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก โดยใช้การเรียนรู้แบบไฮ - สโคป มีความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดริเริ่ม ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เป็นเพราะ

2.1 ชุดกิจกรรมฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก โดยใช้การเรียนรู้แบบไฮ - สโคป ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เน้นกิจกรรมด้านศิลปะ ซึ่งสามารถช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งประกอบด้วย ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดริเริ่ม ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ กิจกรรมศิลปะช่วยให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างมีอิสระ และมีบรรยากาศที่เป็นกันเอง เด็กได้สร้างผลงานที่แปลกใหม่ ซึ่งผู้วิจัยได้นำกิจกรรมศิลปะมาพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ชุดกิจกรรมที่ 1 การวาดภาพ และระบายสี เพื่อพัฒนาด้านความคิดละเอียดลออ และความคิดคล่องแคล่ว

ชุดกิจกรรมที่ 2 การเล่นกับสีน้ำ ประกอบด้วย กิจกรรมการพับสี การเป่าสี เพื่อพัฒนาความคิดริเริ่ม และความคิดยืดหยุ่น

ชุดกิจกรรมที่ 3 การพิมพ์ภาพ ประกอบด้วย กิจกรรมการพิมพ์ภาพด้วยมือและนิ้วมือ และการพิมพ์ภาพ ด้วยส่วนต่าง ๆ ของพืช เพื่อพัฒนาความคิดคล่องแคล่วและความคิดยืดหยุ่น

ชุดกิจกรรมที่ 4 การปั้น ประกอบด้วย กิจกรรมการปั้นตามจินตนาการ และการปั้นตามเรื่องราว เพื่อพัฒนาความคิดละเอียดลออ และความคิดริเริ่ม

ชุดกิจกรรมที่ 5 การพับ ฉีก ตัดปะกระดาษ เพื่อพัฒนาความคิดคล่องแคล่ว และความคิดยืดหยุ่น

ชุดกิจกรรมที่ 6 การประดิษฐ์ ประกอบด้วย กิจกรรมการประดิษฐ์ของเล่น และของใช้ เพื่อพัฒนาความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออ

ซึ่งสอดคล้องกับสิริพรรณ ดันดิรัตน์ไพศาล (2545, หน้า 31) ได้กล่าวว่า การสอนศิลปะในระดับปฐมวัยเป็นการอบรมเบื้องต้น มิได้มุ่งหมายให้ได้วาดรูปเก่ง แต่เพื่อปลูกฝังให้เด็กมีนิสัยอันดีงาม และมีความพร้อม ในการศึกษาในระดับต่อไป มีความมุ่งเพื่อส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การรู้จักสังเกตการมีไหวพริบสามารถแสดงออกตามความถนัด ความสามารถของแต่ละคน และชื่นชมต่อสิ่งที่สวยงามต่าง ๆ และยังสอดคล้องกับ ลูก้า (Luca, 1968, pp. 44-45) ได้กล่าวว่า ในการฝึกความคิดสร้างสรรค์นั้น คนเราสามารถได้รับการกระตุ้นให้มีขึ้นในระดับสูงได้ด้วยการเรียนรู้ โดยเฉพาะเด็กในวัยอนุบาล ผู้สอนจะต้องมองเห็นความสำคัญว่า ศิลปะไม่เป็นเพียงแบบฝึกหัดทางความคิดสร้างสรรค์เท่านั้น แต่ยังก่อให้เกิดกระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์อีกด้วย

จากการศึกษาพบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยต่าง ๆ เช่น ดวงพร พิทักษ์วงศ์ (2546, บทคัดย่อ) ได้ผล การวิจัย พบว่าความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่เรียนชุดกิจกรรมศิลปะ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัย กรองชนก ทองงาม (2546) ได้ศึกษาพบว่า จากการที่นักเรียนที่บกพร่องทางการได้ยิน เรียนจากชุดกิจกรรมการสอนการวาดภาพระบายสีด้านนามธรรมมีพัฒนาการ ทางด้านความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับประสิทธิ์รักษ์ เจริญผล (2547, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ต่อเติมด้วยลายเส้นมีความคิดสร้างสรรค์ทั้งโดยรวมและแยกรายด้านก่อนและหลังการจัดกิจกรรม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$

2.2 ชุดกิจกรรมฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก โดยใช้การเรียนรู้แบบไฮ - สโคป ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เน้นให้เด็กได้เรียนรู้แบบลงมือกระทำ โดยใช้การเรียนรู้แบบไฮ - สโคป เรียนรู้ผ่านกระบวนการวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ โดยเป็นผู้ริเริ่มอย่างอิสระ และได้ปฏิบัติด้วยตนเอง ด้วยสื่อการสอน และกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับโฮแมนน์ และไวท์การ์ด (Hohmann and Weikart, 1995, p. 16) ที่กล่าวว่า หลักการที่สำคัญของไฮ - สโคป ในระดับปฐมวัย คือ การเรียนรู้แบบลงมือกระทำ ซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาเด็กการเรียนรู้แบบลงมือกระทำจะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดในโปรแกรมที่พัฒนาเด็กอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการ และสอดคล้องกับเพียเจต์ (Piaget, อ้างถึงใน เพ็ญพิไล ฤทธาณานนท์, 2536, หน้า 20) เชื่อว่าการจัดสิ่งแวดล้อมที่ดีจะช่วยในการพัฒนาสติปัญญาของเด็ก การเรียนรู้จากการลงมือกระทำเป็นขั้นตอนการปรับตัวของเด็กให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม เด็กเรียนรู้จากการค้นหา การลงมือกระทำกิจกรรม และการเล่นโดยผ่านวัสดุอุปกรณ์ การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน และครู สิ่งเหล่านี้เป็นการสร้างองค์ความรู้ให้กับเด็กทำให้เด็กรู้จักคิดวางแผน แก้ปัญหา ตัดสินใจ และคิดสร้างสรรค์ และยังสอดคล้องกับพัฒนาการทางบุคลิกภาพของอีริกสัน (Erikson, 1975 อ้างถึงใน เขียวพา เดชะคุปต์, 2543, หน้า 28 - 29) วัยก่อนเข้าเรียน หรือวัยเล่น (Play Age) อายุ 4 - 7 ปี ขั้นความคิดริเริ่ม และการตัดสินใจ หรือความรู้สึกลึกซึ้ง (Initiative and Guilt) ในด้านสติปัญญา เด็กวัยนี้อยากเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ รอบตัว มีความคิดริเริ่ม ทำสิ่งใหม่ ๆ และชอบถามในสิ่งที่ตนเองสงสัยใคร่รู้ ถ้าผู้ใหญ่รับฟังความคิดเห็นและอธิบายให้เด็กเข้าใจ รวมทั้งให้โอกาสเด็กในการพูดและทำสิ่งต่าง ๆ จะทำให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และจินตนาการ เด็กสนุกในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และมีจินตนาการ

จากการศึกษาพบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ วศินี อิศรเสนา ณ อยุธยา (2545, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับประสบการณ์การสอนตามแนวไฮ - สโคป มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พันธิตรา เกาะสุวรรณ (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการเรียนรู้แบบไฮ - สโคป มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ควรนำชุดกิจกรรมฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ที่อยู่ในระดับปฐมวัย

1.2 ครูผู้สอนจะต้องเตรียมตัวให้พร้อม โดยการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการใช้ชุดกิจกรรมให้เข้าใจอย่างชัดเจน และเตรียมสื่อ อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนให้พร้อม เพื่อให้การปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปตามลำดับขั้นตอน

1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามชุดกิจกรรมนี้ ครูต้องจัดกิจกรรมให้ครบตามที่ระบุไว้ในแผนการจัดประสบการณ์ เพื่อให้กิจกรรมเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

1.4 ก่อนให้นักเรียนทำกิจกรรมในชุดกิจกรรมนี้ทุกครั้ง ครูต้องอธิบายหรือชี้แจงวิธีการปฏิบัติกิจกรรมให้ชัดเจน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจตรงกัน จึงจะทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ และมีประสิทธิภาพ

1.5 ผู้จัดกิจกรรมสามารถปรับอัตราเวลาเรียน มีการยืดหยุ่น ปรับขยายได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของครู

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบผลการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์ กับการสอนปกติหรือรูปแบบการสอนวิธีอื่น เพื่อศึกษาผลของการใช้ชุดการสอนที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

2.2 ควรสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์ในระดับชั้นอื่น ๆ

2.3 ควรศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้การเรียนรู้แบบไฮ - สโคป